

Η ελιά και το λάδι στη μινωική γραφή

Το κλαδί ελαιόδεντρου έχει απεικονιστεί και στο σύστημα της μινωικής ιδεογράμματης γραφής (2000-1700 π.Χ.). Ο συνδυασμός κλαδιών ελιάς με πλοία ερμηνεύτηκε ως μεταφορά λαδιού. Με την αποκρυπτογράφηση το 1952 της μινωικής γραμμικής Β γραφής, τα ονόματα της ελιάς, του ελαιοκάρπου και του λαδιού, που ήταν γνωστά στα ομηρικά έπη, απόκτησαν μια πρόσθετη γραπτή παράδοση έξι αιώνων.

Στη συλλαβογραφική τους απόδοση και καταγραφή η λέξη για το ελαιόδενδρο και τον ελαιόκαρπο είναι η ίδια: e-ra-wa = ελαία, ενώ η λέξη για το λάδι είναι e-la-wo = έλαιον.

Το ιδεόγραμμα του ελαιόδεντρου είναι σπάνιο και μαρτυρημένο μόνο στα αρχεία της Κνωσού και συμβολίζει με αναγνώσιμο τρόπο το φυσικό του πρότυπο. Σε μια πινακίδα της Κνωσού καταχωρίζεται ανάμεσα σε άλλα καρποφόρα δένδρα – 1770 συκιάς και ένας ανακτορικός ελαιώνας από 405 ρίζες ελιές. Όμοια εικονιστικά αναγνώσιμο είναι το ιδεόγραμμα του ελαιοκάρπου, που έχει μορφή άνθους ελιάς: προοπτικά-γραμμικά απεικονίζεται με τρία και όχι τέσσερα πέταλα που έχει το φυσικό πρότυπο. Από τις πινακίδες της Κνωσού πληροφορούμαστε την καταχώριση δυο ειδών ελαιοκάρπου: εκείνο της αγριελιάς και εκείνο της εξημερωμένης ελιάς. Ενδιαφέρον έχει επίσης ότι καταγράφεται χωριστά το παλιό και χωριστά το νέο ελαιόλαδο.



Η ελιά στις τοιχογραφίες

Η διασημότερη μικρογραφική τοιχογραφία, στην οποία εικονίζονται ελαιόδενδρα, είναι εκείνη του «χορού στο ιερό άλσος». Τα ελαιόδενδρα αποδίδονται με μπλε χρώμα και με μαύρες σχεδιαστικές γραμμές. Ο κορμός τους είναι χοντρός και μαρτυρά τη μεγάλη ηλικία τους. Εδώ εικονίζεται μια γιορτή μέσα σε ένα ιερό άλσος έξω από το ανάκτορο. Στον 16ο αι. π.Χ. υπήρχαν στην Κνωσό ανακτορικοί ελαιώνες με αιωνόβια εξημερωμένα δένδρα, όπως αυτόν που βρίσκομε αργότερα καταχωρισμένο σε πινακίδα της γραμμικής Β.

Τα θραύσματα της ανάγλυφης τοιχογραφίας από τη βόρεια είσοδο του ανακτόρου, που εικονίζει ελιά σε φυσικό μέγεθος, βοηθούν να την γνωρίσουμε: τα κλαδιά είναι πυκνόφυλλα και ευλύγιστα, τα φύλλα στενόμακρα λογχοειδή στη φυσική τους διάταξη και αποδομένα εναλλάξ με πράσινο, κόκκινο, μαύρο και λιγότερο λευκό χρώμα. Ο ζωγράφος ζωγράφισε την ελιά στην εποχή της ανθοφορίας αποδίδοντας με λευκές μικρές κηλίδες και λευκούς στιγμορόδακες τους θυσάνους του άνθους. Το δένδρο ανήκει στη σύνθεση με τον ανάγλυφο ταύρο και αποδίδει το τοπίο στο οποίο δεσπόζει το ζώο.



ανάγλυφη τοιχογραφία ταύρου σε
ελιά (αντίγραφο)



θραύσμα ανάγλυφης τοιχογραφίας
ελιάς



μικρογραφική τοιχογραφία χορού σε ιερό άλσος με ελιές

